

УДК 339.9:502

Лакіза В.В.¹, Мельник М.І.²

¹ доц. НУ «Львівська політехніка»

² студ. гр. ЕВ-32 НУ «Львівська політехніка»

ПОЛІТИКА «ЗЕЛЕНОГО КУРСУ» ЄС ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНОЮ ТОРГІВЛЕЮ: АНАЛІЗ НАСЛІДКІВ ДЛЯ УКРАЇНИ

Європейський «Зелений курс» – це ініціатива Європейського Союзу, головна мета якого спрямована на стале перетворення Європи на перший у світі кліматично-нейтральний континент до 2050 р., розвиток економіки, покращення здоров'я населення, якості життя, вирішення кліматичних і екологічних проблем [1]. Для досягнення такої амбітної цілі розроблено та вдосконалюється ціла низка фундаментальних законів та директив у таких сферах: клімат; чиста й доступна енергія; циркулярна економіка; стала і розумна мобільність; зелене сільське господарство; збереження біорізноманіття; нульове забруднення; енергоефективне та ресурсозбережне будівництво. Для них формуються стратегії з горизонтом планування до 2030 та 2050 рр. [2].

«Зелений курс» також містить такі додаткові складові [1; 3]:

1) інвестиційний план сталого розвитку Європи - забезпечить перехід до кліматично нейтральної, «зеленої» економіки;

2) механізм коригування вуглецевих викидів на кордонах (СВАМ) - має на меті зменшити витік вуглецю шляхом запровадження вуглецевого податку на імпорт певних товарів з-за меж ЄС та на заохочення кліматично чистого виробництва в країнах, що не входять до ЄС;

3) стратегія «Від ферми до виделки» (F2F) (20.05.20) - поєднання регуляторних та добровільних заходів, зосереджена на створенні справедливої, здорової, екологічно чистої продовольчої системи;

4) директива про відновлювану енергетику (RED III), REPowerEU (2022) - є надзвичайною реакцією ЄС на енергетичну кризу, спричинену вторгненням Росії в Україну. Ініціатива ЄС щодо сонячних панелей на дахах вимагає встановлення сонячних панелей на нових комерційних, громадських та житлових будівлях;

5) нова Спільна сільськогосподарська політика (ССП) (01.01.23) - спрямована на сприяння сталому та конкурентоспроможному сільському господарству, яке підтримує засоби до існування фермерів та гарантує, що суспільство має здорові, стійкі продукти харчування тощо.

Україна поділяє цілі «Зеленого курсу» ЄС. У нинішньому контексті така співпраця є важливим фактором регіональної безпеки та надійності критичного імпорту для обох сторін. Участь України в Європейському

«Зеленому курсі» створить нові можливості для спільних проєктів під час післявоєнної фази відновлення. До сфер реалізації політики «Зеленого курсу» ЄС в Україні належать:

1. Енергетичні ринки. Інтеграція з європейськими енергоринками створює нові торговельні можливості для України. 27.03.24 НКРЕКП (Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг) затвердила вимоги щодо забезпечення доброчесності та прозорості на оптовому енергетичному ринку. В частині розвитку інтерконекторів НКРЕКП були затверджені правила, структура розподілу пропускної спроможності та порядок розподілу доходів від управління обмеженнями міждержавного перетину Україна-Молдова. Важливою подією також став перехід на спільні добові ЄС аукціони на майданчику ЈАО, для торгівлі електроенергією, з розподілу пропускної спроможності міждержавних перетинів з Польщею (16.01.24), Угорщиною (22.02.24) та Словаччиною (04.03.24). Зазначене спростило та здешевило процедуру експорту української електроенергії.

Державне регулювання цін на газовому ринку (прийнята постанова КМУ №958 від 23.08.24) має вплив на структуру торгівлі, а саме: продовжено термін надання спеціальних обов'язків на ринку природного газу на 8 місяців (31.08.24-30.04.25). Продовження «заморожування» цін для населення підтримує соціальну стабільність, але водночас погіршує ринкову ситуацію, стримує приватні інвестиції в торгівлю газом та інфраструктуру [3].

2. Кліматична політика. У червні 2024 р. Міндовкілля оприлюднило проєкти Стратегії впровадження системи торгівлі квотами на викиди парникових газів в Україні на період до 2033 р. та операційний план її реалізації. Водночас, запровадження такої реформи неможливо без повноцінного функціонування в Україні системи моніторингу, звітності та верифікації (МЗВ) викидів парникових газів.

Важливим елементом надходжень мали стати подальші доходи, отримані в рамках функціонування системи торгівлі викидами (СТВ), що знаходиться у стані розробки із планами щодо запуску у 2026 році. Великою перешкодою є відсутність обов'язкової системи моніторингу, верифікації та звітування (МЗВ) в Україні.

Запізнення з кліматичними реформами створює прямий фінансовий ризик для українського експорту. Невідкладність гармонізації українського законодавства з кліматичними вимогами ЄС «Fit to 55» підкреслюється тим, що повноцінне впровадження механізму СВAM заплановане на 2026 р. як і СТВ. Без функціонуючої національної СТВ та систем МЗВ українські експортери (металургія, хімія тощо) будуть змушені повністю оплачувати вуглецевий збір СВAM на кордоні ЄС, що зменшить відсоток конкурентоспроможності їхньої продукції [3; 4]:

3. Агропромисловий сектор. Стратегія AgroTech пропонує розглянути можливість упровадження цифрових рішень, III, Інтернету речей, роботизованих систем для оптимізації виробництва, та виконує всі умови «F2F»:

- зменшення використання та ризик хімічних пестицидів на 50% - шляхом точного розпорошення лише хворих рослин, не все поле, за допомогою дронів та роботизованих розпилювачів з комп'ютерним зором;

- зменшення втрат поживних речовин щонайменше на 50% - за допомогою моніторингу ґрунту в реальному часі з використанням датчиків, які вимірюють вологість, кислотність, вміст поживних речовин;

- зменшення використання добрив щонайменше на 20% - зміною норм внесення добрив для кожної ділянки поля тракторами з GPS-навігацією та датчиками ґрунту;

- площа органічного землеробства має становити 25% загальної площі орних земель – за допомогою використання роботів-поливальників, розробка біопестицидів і мікробних добрив, допустимих в органічному виробництві.

Як зазначає виконавча директорка Асоціації IT Ukraine: «70% українського AgroTech орієнтоване на зовнішні ринки. Це створює величезні можливості для міжнародної співпраці й дає змогу агротехнологічним компаніям з України пропонувати свої рішення на глобальному рівні. А в Україні інноваційні рішення, які аграрному сектору України надає IT-індустрія, уже підвищують її конкурентоздатність» [5].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. The European Green Deal (EGD). *Webinar Series: EU Green Deal Policies and their Relevance in Asia-Pacific*. 14.11.2024. С. 1-3. URL: <https://eeb.org/wp-content/uploads/2025/05/The-European-Green-Deal-Knowledge-Brief.pdf>. (дата звернення: 06.10.2025).

2. Зелена угода. *Прямуємо разом*. 31.12.2021. URL: <https://eu4ukraine.eu/greengeal-ua>. (дата звернення: 06.10.2025).

3. D. Quiroz та P. Boev. The EU Green Deal – How will it affect my business?. 14.01.2025. URL: <https://www.cbi.eu/market-information/eu-green-deal-how-will-it-impact-my-business>. (дата звернення: 07.10.2025).

4. DiXi Group. Україна та Європейський зелений курс: річний моніторинговий звіт 2024. 20.12.2024. URL: <https://dixigroup.org/analytic/ukrayina-ta-yevropejskyj-zelenyj-kurs-richnyj-monitoryngovyj-zvit-2024/>. (дата звернення: 07.10.2025).

5. Міністерство цифрової трансформації України. Галузева стратегія: AgroTech (Технології сільського господарства та харчової промисловості). *WinWin Ukrainian Global Innovation Strategy 2030*. URL: https://winwin.gov.ua/assets/files/U%D0%90_AgroFoodTech.pdf. (дата звернення: 07.10.2025).